

Spis treści

CONTENTS	9
PRZEDMOWA	15
WSTĘP	17
I. SOCJOLINGWISTYKA CZY SOCJOLOGIA JĘZYKA?	21
1. Od lingwistyki strukturalnej do socjolingwistyki	24
1.1. Systemy językowe w systemie języka narodowego	28
1.2. Od języków do aktów mowy	33
1.3. Kompetencja językowa a kompetencja komunikacyjna	36
2. Od etnolingwistyki do socjologii języka	42
2.1. Pojęcie „zachowania językowego”	42
2.2. Język – myślenie – rzeczywistość. Teza Herdera i teoria Humboldta	43
2.3. Etnolingwistyka. Hipoteza Sapira-Whorfa. Koncepcja Bernsteina	47
2.3.1. Hipoteza Sapira-Whorfa	47
2.3.2. Rozwinięte i ograniczone kody językowe. Teza B. Bernsteina	49
2.4. Socjologia języka i przedmiot jej badań. Koncepcja Fishmana	54
2.4.1. Opisowa socjologia języka	55
2.4.2. Historyczna socjologia języka	57
2.4.3. Stosowana socjologia języka	58
3. Socjologia języka a socjolingwistyka	59
II. POLSKA MYŚL SOCJOLINGWISTYCZNA	61
1. Opis i wyjaśnienie procesów społecznych i językowych	66
1.1. Zjawiska społeczne jako tło dla interpretacji procesów językowych	66
1.1.1. Postrzeganie zjawisk społecznych w badaniach historycznojęzykowych	66
1.1.2. Asymilacja a akomodacja zjawisk językowych w skali makrospołecznej	67
1.1.3. Kontakty językowe – bilingwizm	68

1.1.4. Odmiany polszczyzny	72
1.1.5. Dialektologia socjologizująca	73
1.1.6. Dialektologia miejska	74
1.1.7. Badania nad socjolektami	75
1.2. Język jako narzędzie do wyjaśniania zjawisk społecznych	77
1.2.1. W poszukiwaniu dziedzictwa kulturowego – etnolingwistyczne badania nad folklorem	77
1.2.2. Język jako forma myślenia – językowy obraz świata	79
1.2.3. Język a komunikacja społeczna	82
1.3. Język i zjawiska społeczne jako korelujące elementy komunikacji	84
1.3.1. U początków polskiej socjolingwistyki	84
1.3.2. Socjolingwistyka – metoda opisu języków i zachowań językowych	89
2. Postulowanie zachowań językowych	93
2.1. Kultura słowa	93
2.2. Polityka językowa – język jako narzędzie sterowania społecznego	95
III. JĘZYK W UWARUNKOWANIACH SPOŁECZNYCH. SOCJOLEKTY	99
1. Pojęcie socjolektu	99
2. Socjolekty w kontaktach społecznych	100
2.1. Socjolekty w społecznych układach komunikacyjnych	101
2.1.1. Wspólnota komunikatywna jako grupa społeczna	101
2.1.2. Język narodowy i jego funkcje	101
2.1.3. Odmiany języka narodowego. Dialekty i socjolekty	105
2.1.4. Style i ich rejestry	106
2.2. Socjolekty w obrębie języka narodowego	109
2.3. Socjolekty jako indeksy struktury społeczeństwa	116
2.4. Grupotwórcze funkcje socjolektów	118
3. Lingwistyczne interpretacje socjolektalnych odmian języka	118
3.1. Klasyfikacje socjolektów	118
3.2. Terminy stosowane na oznaczenia socjolektów	120
4. Socjolekty języka polskiego, ich struktura i funkcje	123
4.1. Z historii polskich socjolektów	123
4.2. Typologia socjolektalnych odmian polszczyzny	126
4.2.1. Zawodowość a ekspresywność	127
4.2.2. Tajność	134
4.3. Kreowanie obrazu rzeczywistości	138
4.3.1. Świat w podstawowym zasobie leksykalnym polszczyzny i w socjolektach	138
4.3.2. Człowiek w podstawowym zasobie leksykalnym polszczyzny i w socjolektach	145
4.3.3. Wartościowanie rzeczywistości w podstawowym zasobie leksykalnym polszczyzny i socjolektach	152

4.4. Językowa struktura socjolektów	169
4.4.1. Pojemność repertuarów językowych	169
4.4.2. Neologizm jako narzędzie w badaniu socjolektów	171
4.4.3. Struktura slangu, źródła leksyki slangowej	177
4.5. Leksyka socjolektalna jako tworzywo dla polszczyzny potocznej i języka ogólnego	202
IV. SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA ZACHOWAŃ JĘZYKOWYCH	207
1. Zachowania ponadjęzykowe i ich uwarunkowania. Z teorii interakcji	207
1.1. Pojęcie interakcji	209
1.1.1. Zachowanie jako znak	210
1.1.2. Warunki kreowania zachowań	211
1.1.3. Warunki odbioru zachowań	212
1.1.4. Sytuacja jako czynnik warunkujący zachowania	214
1.1.5. Intencja jako składnik procesu interakcji	216
2. Zachowania językowe i ich uwarunkowania. Z teorii dyskursu	217
2.1. Między wolnością a koniecznością	217
2.2. W poszukiwaniu reguł dyskursu	222
2.2.1. Społeczne uwarunkowania nadawcy	223
2.2.2. Społeczna pozycja odbiorcy	225
2.2.3. Sytuacja użycia języka	236
2.2.4. Cel wypowiedzi	242
2.3. Indywidualizacja zachowań jako czynnik wariacji językowych przebiegów interakcyjnych	261
3. Aplikacyjne aspekty teorii zachowań językowych	264
3.1. Pojęcie sprawności komunikacyjnej	264
3.1.1. Sprawność komunikacyjna a możliwości nadawcy	264
3.1.2. Sprawność komunikacyjna a społeczna ranga odbiorców	267
3.1.3. Sprawność komunikacyjna a sytuacja językowa	267
3.1.4. Sprawność komunikacyjna a cel wypowiedzi	268
3.2. Minimalizacja systemu komunikacyjnego polszczyzny	270
3.2.1. O zasadach minimalizacji zasobu leksykalnego	273
3.2.2. O minimum gramatycznym	277
3.2.3. O minimalizacji językowych układów interakcyjnych	278
V. LOGOPEDIA W PERSPEKTYWIE INTERAKCYJNEJ. POSTĘPOWANIE BADAWCZE A TERAPIA LOGOPEDYCZNA	281
1. O samodzielność logopedii. Kłopoty z interdyscyplinarnością	281
1.1. Logopedia – nauka o zaburzeniach mowy	282
1.2. Logopedia – nauka o mowie	284
1.3. Logopedia – nauka o biologicznych uwarunkowaniach języka i zachowań językowych	285

1.4. Interdyscyplinarność a logopedia	287
2. Interakcyjna perspektywa logopedii. Postępowanie badawcze	288
2.1. Struktura nauki	289
2.2. Logopedia – nauka stosowana	291
2.3. Terapia logopedyczna – postępowanie budowane na dowodach	292
3. Pole badań logopedii – fakt badawczy	293
3.1. Wypowiedzi – ich znaczenie i struktura	294
3.2. Kompetencje językowe i komunikacyjne	295
3.3. Sprawności formacyjne – biologiczne czynności warunkujące język	295
3.4. Zaburzenia mowy – konceptualne układy przyczyn, skutków i możliwości naprawczych	298
4. Logopedyczna klasyfikacja zaburzeń mowy	299
5. Założenie prognostyczne. Podstawy terapii logopedycznej	303
5.1. O istocie języka	303
5.2. Funkcje języka	306
5.3. Procedury postępowania logopedycznego	307
6. Diagnozowanie logopedyczne	308
6.1. Poznanie a język. Świat w języku jednostki	309
6.1.1. Intelktualizowanie i obiektywizacja doznań zmysłowych	311
6.1.2. Porządkowanie wiedzy poprzez struktury języka.	312
6.1.3. Projektowanie działania w ramach struktur tekstowych	313
6.2. Sprawności poznawcze i ich realizacja	313
6.2.1. Sprawność leksykalna	313
6.2.2. Sprawność semantyczna	314
6.2.3. Sprawność narracyjna	315
6.2.4. Opowiadanie i jego procedury	316
6.2.5. Opis i jego procedury	317
6.3. Przekaz wiedzy – realizacja intencji	318
6.3.1. Intencje	318
6.3.2. Czynności mówienia	319
6.3.3. Sprawność dialogowa	320
6.3.4. Językowa sprawność społeczna	321
SUMMARY	323
SKRÓTY ŹRÓDEŁ I KWALIFIKATORÓW	327
BIBLIOGRAFIA	329
INDEKS NAZWISK	359